

Kraków 27.12.2017 r.

Prof. dr hab. Adam Nalepka

30-384 Kraków

ul. Przemysłowa 7

RECENZJA

pracy doktorskiej

Pani mgr Joanny Spiżyk

pt.:

Restrukturyzacja naprawcza w małej firmie – specyfika, ograniczenia, metody,

napisanej w Katedrze Przedsiębiorczości i Polityki Przemysłowej pod kierunkiem

Pana prof. dr hab. Edwarda Stawasza oraz dr Magdaleny Ratalewskiej, pełniącej

funkcję promotora pomocniczego,

a przedkładanej Radzie Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego.

Recenzowana praca składa się z pięciu rozdziałów, wstępu, zakończenia, trzech załączników, wykazu literatury, spisu rysunków, wykresów, tabel oraz streszczeń w języku polskim i angielskim, o łącznej objętości 305 stron.

1. Problem i cel badawczy pracy

Problemem badawczym w recenzowanej rozprawie doktorskiej jest restrukturyzacja przedsiębiorstw. Pojęcie „restrukturyzacja przedsiębiorstwa” pojawiło się w publikacjach z zakresu nauk o zarządzaniu w latach 80 – tych XX wieku na określenie świadomie wprowadzanych zmian, obejmujących wiele aspektów istnienia i funkcjonowania przedsiębiorstwa. Zmiany te winny być na tyle istotne, aby znalazły swój wyraz w strategii, strukturze i kulturze organizacyjnej restrukturyzowanego przedsiębiorstwa. Przyczyny tych zmian mogą wynikać z pojawienia się w przedsiębiorstwie symptomów kryzysu, zagrażającego efektywnemu funkcjonowaniu albo z realizowanej przez menedżerów zasady tworzenia lepszych warunków funkcjonowania przedsiębiorstwa. W pierwszym przypadku jest to restrukturyzacja

naprawcza, zaś w drugim przypadku restrukturyzacja rozwojowa. Autorka za przedmiot badania w recenzowanej dysertacji wybrała stosowanie restrukturyzacji naprawczej w małych przedsiębiorstwach. Ten wybór zdeterminował cele badawcze, obiekt badania oraz zastosowane podejścia i metody badawcze.

Uzasadniając wybór problemu badawczego, Autorka słusznie podkreśla, że mało jest przekrojowych badań procesów restrukturyzacji naprawczej, a w odniesieniu do małych przedsiębiorstw po prostu jest brak takich badań. Stąd też wybór takiego problemu do badań uznaję za ciekawy poznawczo i przydatny praktycznie.

Tak zdefiniowany problem badawczy stał się podstawą przyjęcia zestawu celów badawczych, jakie przyświecały Autorce w podejmowanych przedsięwzięciach badawczych, zmierzających do przygotowania niniejszej rozprawy oraz ustalenia zakresu (obektu) badania.

Podstawowym celem rozprawy jest więc określenie czynników ograniczających skuteczne zastosowanie procedur restrukturyzacji naprawczej w małych przedsiębiorstwach. Cel ten został skonkretyzowany poprzez nazwanie trzech celów częściowych. Przyjęcie takiego zestawu celów badawczych uznaję za poprawne, zarówno z punktu widzenia poznawczego jak i użytecznego.

Kolejny element procesu badawczego – hipotezy badawcze – wskazują, że największą barierą prowadzenia restrukturyzacji w małych przedsiębiorstwach jest niedostateczna wiedza z zakresu zarządzania oraz z zakresu restrukturyzacji naprawczej osób zarządzających takimi przedsiębiorstwami. W szczegółowych hipotezach badawczych Autorka wskazuje również na inne bariery, o charakterze wewnętrznym i zewnętrznym, utrudniające restrukturyzację naprawczą małych przedsiębiorstw. Sposób sformułowania hipotez badawczych świadczy o właściwym przestudiowaniu i zrozumieniu literatury przedmiotu oraz o poprawnym wykorzystaniu posiadanego doświadczenia praktycznego.

Obiektem badania są małe przedsiębiorstwa zajmujące się sprzedażą materiałów budowlanych. Należy tu jednak wyrazić wątpliwość, czy takie małe przedsiębiorstwa, o mało sformalizowanej lub w ogóle niesformalizowanej strukturze organizacyjnej, płynnym podziale pracy, a na dodatek zarządzane dość często przez właścicieli, potrafią odpowiednio zidentyfikować kryzys dotyczący przedsiębiorstwo, przyznać się do popełnionych błędów i podjąć właściwe działania restrukturyzacyjne, a następnie fachowo udzielać odpowiedzi na złożone pytania ankiety (wątpliwość tę, jak się wydaje,

podziela również Autorka w punkcie 1.3.5). Druga poważna wątpliwość dotyczy „zapewnienia” reprezentatywności próby badawczej (zob. punkt 4.3.2).

2. Układ treści pracy

Jak podkreśliłem wyżej zasadniczy tekst pracy doktorskiej składa się z pięciu rozdziałów, których następstwo jest logiczne, czyniące z rozprawy całość dość spójną i kompletną, z wyraźnie zauważalną warstwą teoretyczną (r. 1, 2, 3), warstwą metodyczną (r. 4, punkty 4.2, 4.3) oraz warstwą empiryczną (r. 4). Problemy rozpatrywane w trzech pierwszych rozdziałach mają charakter rozważań teoretycznych, wyjaśniających kolejno istotę i rolę restrukturyzacji naprawczej, specyfikę małego przedsiębiorstwa, oraz uwarunkowania, obszary i metody restrukturyzacji naprawczej w małych przedsiębiorstwach.

W rozdziale pierwszym, na podstawie analizy bogatej literatury (krajowej i zagranicznej), Autorka przedstawiła istotę procesu restrukturyzacji przedsiębiorstwa, jej wymiary, rodzaje i przyczyny (z punktu widzenia logiki rozważań w całej części teoretycznej oraz zawartości merytorycznej tego rozdziału zbędne jest, jak się wydaje, użycie w tytule rozdziału słowa „naprawczej”).

Rozdział drugi charakteryzuje specyfikę organizacyjną, podmiotową i funkcjonalną małych przedsiębiorstw, czynniki kryzysogenne, wymagające wdrażania procedur restrukturyzacji naprawczej w tych przedsiębiorstwach.

W dalszym ciągu rozważań teoretycznych (rozdział trzeci) Autorka skupiła się na wyjaśnieniu istoty i przyczyn restrukturyzacji naprawczej małych przedsiębiorstw. Scharakteryzowano również wybrane metody pozwalające poprawnie zaplanować i skutecznie przeprowadzić restrukturyzację naprawczą w takich przedsiębiorstwach.

Rozdział czwarty ma dość niejednorodny charakter. Zawiera on bowiem kolejno charakterystykę branży dystrybucji materiałów budowlanych (punkt 4.1), co można traktować jako tło (otoczenie) dla funkcjonowania wybranych do badania przedsiębiorstw. Następnie zaprezentowane zostały założenia metodyczne (punkty 4.2, 4.3), które mają trochę trywialny, zbyt powierzchowny charakter. Kolejny punkt 4.4. zawiera szczegółową charakterystykę wybranych do badania przedsiębiorstw, na podstawie przetworzonych danych z ankiet. Badane przedsiębiorstwa zostały scharakteryzowane ze względu na 14 cech. Następna część tego rozdziału – punkty 4.5

– 4.10 – prezentuje wyniki badań bezpośrednio związane z podjętym w rozprawie problemem badawczym i zadeklarowanymi celami badawczymi.

Rozdział piąty, ostatni zawiera rekomendacje dla interesariuszy działających w sektorze małych przedsiębiorstw, do których Autorka zaliczyła inne mikro i małe przedsiębiorstwa, instytucje naukowe i badawcze, sektor usług komercyjnych oraz państwowe agencje i publiczne instytucje działające w ramach polityki wspierania sektora mikro i małych przedsiębiorstw. Zaprezentowane rekomendacje mają zbyt ogólny charakter i, jak się wydaje, wcale nie wynikają z przeprowadzonych badań. Nadto nie uwzględniają one i nie są skierowane do menedżerów przedsiębiorstw sektora, który był przedmiotem badania. Jest to więc bardziej materiał na seminarium dla przedsiębiorców, a nie wynik (synteza, podsumowanie) przeprowadzonych przez Autorkę badań. Rozdział ten należy więc traktować jako wtęret (dygresję), a nie jako integralną część rozprawy.

Komentarza wymaga również „Zakończenie” gdzie Autorka próbuje podsumować przeprowadzone badania, obwieścić i uzasadnić pozytywną weryfikację przyjętych hipotez badawczych oraz załącznik 3, zawierający opisy 12 przypadków (case study) przedsiębiorstw badanej branży, wdrażających, z różnym skutkiem, restrukturyzację naprawczą.

3. Uwagi merytoryczne i formalne

Treść recenzowanej dysertacji ma charakter teoretyczny, oparty na krytycznej analizie literatury przedmiotu oraz charakter empiryczny, prezentujący wyniki badań ankietowych 130 małych przedsiębiorstw, działających w sferze obrotu materiałami budowlanymi oraz 12 wywiadów kwestionariuszowych z wybranymi menadżerami tych przedsiębiorstw. Dociekania Autorki doprowadziły do identyfikacji działań podejmowanych w tych przedsiębiorstwach w ramach restrukturyzacji naprawczej, a przede wszystkim do wyjaśnienia czynników oddziałujących pozytywnie i negatywnie na wdrażanie restrukturyzacji naprawczej. To pozwala mi stwierdzić, że zrealizowany został podstawowy cel badawczy rozprawy. Uzasadnieniem takiego stwierdzenia są przede wszystkim wyniki badań empirycznych, zawarte w rozdziale czwartym, punkty 4.5 – 4.10.

Analiza tekstu pracy i zaprezentowanych w niej wywodów nasunęła szereg uwag o charakterze merytorycznym i formalnym.

Kluczowe znaczenie dla całości rozprawy ma rozdział trzeci, gdzie na podstawie wyjaśnienia istoty restrukturyzacji (r. 1) oraz specyfiki kapitałowej, organizacyjnej i funkcjonalnej małych przedsiębiorstw (r. 2) Autorka próbuje opracować modelową koncepcję restrukturyzacji naprawczej małych przedsiębiorstw. W tym celu wskazuje typowe obszary restrukturyzacji naprawczej (p. 3.3), uwarunkowania finansowe restrukturyzacji naprawczej (p. 3.4), metodyczne aspekty restrukturyzacji naprawczej (p. 3.6). Ustalenia te, jak się wydaje, winny być podstawą do przygotowania ankiety pozwalającej na zebranie danych o specyfice, ograniczeniach i metodach restrukturyzacji naprawczej małych przedsiębiorstw zajmujących się sprzedażą materiałów budowlanych. Analizując pytania zawarte w specjalnie przygotowanej przez Autorkę ankiecie do zbierania danych, stwierdzam, że nie wszystkie, wskazane w tej modelowej koncepcji restrukturyzacji naprawczej małych przedsiębiorstw, zagadnienia znalazły odpowiedni wyraz w pytaniach ankiety (zob. załącznik 1). To stwierdzenie potwierdza również analiza porównawcza zagadnień zawartych w punktach: 3.2, 3.3, 3.4, 3.6 – które winny być traktowane jako postulatywny zakres badania – z zaprezentowanymi wynikami badania, zawartych w punktach: 4.4, 4.5, 4.6, 4.7. Wiele zagadnień uznanych za ważne (bo podjętych) w rozważaniach teoretycznych nie zostało odpowiednio uwzględnionych w pytaniach ankiety, przebadanych i zaprezentowanych w tekście dysertacji.

Stwierdzam brak ciągu logicznego rozważań, analizując wyjaśnienia: ogólnej istoty restrukturyzacji przedsiębiorstwa (r.1), specyficznych cech restrukturyzacji naprawczej (r.3), specyficznych cech restrukturyzacji naprawczej małych przedsiębiorstw (r. 3) oraz specyficznych cech restrukturyzacji naprawczej małych przedsiębiorstw zajmujących się sprzedażą materiałów budowlanych (wyniki badań empirycznych; r. 4). Wyjaśnianie tych pojęć winno być oparte na definicji „restrukturyzacji przedsiębiorstwa”, stanowiącej fundament rozważań, i uzupełniane specyficznymi cechami kategorii bardziej szczegółowych (restrukturyzacja naprawcza; restrukturyzacja naprawcza małego przedsiębiorstwa, restrukturyzacja naprawcza małego przedsiębiorstwa sprzedaży materiałów budowlanych). W dysertacji te kategorie pojęciowe nie są wyjaśniane w takim ciągu logicznym, przy wykorzystaniu tożsamyh, spójnych pojęć.

Zastrzeżenia należy również zgłosić do punktu 4.3. Metody badawcze. Przeprowadzone badania przy wykorzystaniu ankiety, gdzie wykorzystywana jest skala nominalna i skala Likerta oraz częstości, mają charakter jakościowy, a nie ilościowy (próba „ilościowego ujęcia jakości”). Nieodpowiedzialnie podeszła Autorka do ustalania wielkości próby badawczej; po co przywoływać wzory, których ustalenia nie są odpowiednio respektowane w toku dalszych badań.

W drugiej części rozdziału czwartego (p. 4.4 – 4.10) zaprezentowane zostały wyniki badania ankietowego procesów restrukturyzacji naprawczej realizowanych w wybranych przedsiębiorstwach. Wyniki te są trudne w odbiorze, bo ich zakres i układ nie odpowiada modelowej koncepcji restrukturyzacji naprawczej małych przedsiębiorstw, przedstawionej w rozdziale trzecim. Nadto nie przeprowadzono próby ich syntezy np. w postaci podrozdziału pt.: „Podatność małych przedsiębiorstw zajmujących się sprzedażą materiałów budowlanych na restrukturyzację naprawczą”, wykorzystując pewne założenia zawarte w punkcie 1.3.5. To pozwoliłoby uzasadnić przydatność rozważań punktu 4.1 i punktu 4.4, bo w tym układzie te badania nie mają bezpośredniego znaczenia dla rozwiązania problemu badawczego.

Rozdział piąty, co już podniosłem wyżej, jest autonomicznym, nie wynikającym z przeprowadzonych badań empirycznych, zestawem postulatów i stwierdzeń, dotyczących interesariuszy przedsiębiorstw mikro i małych, nie związanych z rozwiązywaniem problemu badawczego. Nie mogą być więc one traktowane jako wnioski z przeprowadzonych badań.

Przeprowadzone analizy przypadków (załącznik 3) znalazły wyraz w syntetycznym przedstawieniu wniosków z tego badania (zob. punkt 4.10.3). Próba całościowej syntezy przeprowadzonych badań podjęta została w zakończeniu. Ma ona jednak bardzo ogólny, skrótowy charakter. Nie eksponuje ona najważniejszych i najciekawszych wyników badań.

Na zakończenie należy również ocenić formalną stronę recenzowanej pracy. Muszę stwierdzić małą staranność w przygotowaniu tekstu pracy. Spis treści jest niekompletny, bo nie ujmuje w rozdziale pierwszym aż 6 tytułów podrozdziałów; w rozdziale drugim 2 tytuły podrozdziałów a w rozdziale trzecim 1 podrozdział. W spisach rysunków, wykresów i tabel nie podane zostały strony ich zamieszczenia. Nadto w pracy jest wiele błędów gramatycznych, stylistycznych i literowych.

4. Konkluzja

Zastosowane w recenzowanej dysertacji podejście do analizy procesów restrukturyzacji naprawczej małych przedsiębiorstw jest w istocie swej ciekawe. Ma ono charakter badań przekrojowych, które pozwalają na identyfikację pewnych prawidłowości w zakresie wdrażania restrukturyzacji naprawczej w małych przedsiębiorstwach. Jednak ten aspekt badań nie został przez Autorkę podjęty w zadowalającym zakresie.

Przeprowadzane badania empiryczne, pomimo pewnych mankamentów i braków, przekonują mnie, że Autorka posiada umiejętność planowania i realizacji prac badawczych oraz poznała funkcjonowanie małych przedsiębiorstw zajmujących się sprzedażą materiałów budowlanych.

Nadto stwierdzam również, że Autorka osiągnęła cele badawcze rozprawy, co jest widoczne, w treści rozdziału czwartego, a przede wszystkim w punktach 4.5 – 4.10.

Reasumując podkreślam, że w recenzowanej pracy Autorka w sposób wyraźny i świadomy:

- wybrała ważny i aktualny problem badawczy, który nie został dotąd, w odpowiednim zakresie zbadany,
- opracowała model teoretyczny problemu restrukturyzacji naprawczej małych przedsiębiorstw, oparty na analizie bogatej literatury przedmiotu (krajowej i zagranicznej), który zastosowała w przeprowadzonych badaniach empirycznych,
- przeprowadziła stosowne badania empiryczne, oparte na ankiecie i wywiadach, które pozwoliły zrealizować przyjęte cele badawcze.

To pozwala mi stwierdzić, że oceniana praca pani mgr Joanny Spiżyk pt.: **„Restrukturyzacja naprawcza w małej firmie – specyfika, ograniczenia, metody”** spełnia wymogi ustawowe rozprawy promocyjnej na stopień naukowy doktora nauk ekonomicznych w dyscyplinie nauk o zarządzaniu.

Na tej podstawie formułuję wniosek do Rady Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego o dopuszczenie recenzowanej pracy do publicznej obrony.

Adam Malepsza